

به نام خدا

۲۰ نکته برای بهبود فرایند یاددهی-یادگیری

مقدمه

شاید مهمترین دغدغه و سؤال هر معلم این است که چگونه می توان یادگیری مطالب درسی را مؤثرتر ساخت. آموزش به مجموعه فعالیت هایی گفته می شود که معمولاً به یادگیری منجر می شود. این فعالیت ها به وسیله ی معلم و یادگیرنده توأمأ انجام می شود، ولی در تجزیه و تحلیل نهایی، یادگیری که نتیجه ی آموزش است به وسیله ی یادگیرنده صورت می پذیرند؛ در واقع معلم، روش یادگیری را آموزش می دهد نه صرفاً موضوع درسی را. موفقیت در امر آموزش به عواملی چون معلم، وسایل آموزشی و یادگیرنده و تعامل آنها با یکدیگر مربوط است. آموزش و یادگیری ضمن ارتباط بسیار نزدیک با یکدیگر، دو فرآیند مستقلند. آموزش می تواند به یادگیری منجر شود، ولی ضرورتاً یادگیری نتیجه ی آموزش نیست. به این ترتیب، معلم یادگیری را تسهیل می کند ولی هر یادگیرنده ای مسئول یادگیری خود است. بنابراین، می توان گفت آموزش مجموعه ای از فعالیت هایی است که در پی تسهیل یادگیری است ولی ممکن است به یادگیری منجر نشود. هر نوع تدریس لزوماً به یادگیری منتهی نمی شود. آن چه برای معلم در امر آموزش اهمیت دارد، شناخت یادگیرنده و تسهیل یادگیری برای یادگیرنده است. بنابر آنچه گفته شد، این نتیجه حاصل می شود که آموزش را نمی توان به سلیقه ی شخصی معلم واگذار کرد. به همین جهت در این قسمت برای بهبود فرآیند یاددهی - یادگیری به چند نکته ی اساسی در زیر اشاره می شود

۱- کلاس درس را با جدیت شروع کنید: برخی معلمان در اولین جلسه ی تدریس سال

تحصیلی، کلاس درس را جدی نمی گیرند و همین امر ممکن است بهانه ای باشد برای درس نخواندن بعضی از دانش آموزان. لازم است معلم مطالبی را از قبل آماده کند و در صورتی که دانش آموزان منبع درسی نداشته باشند، برای آنها مطرح کند و بدین وسیله اولین جلسه ی تدریس را رسمی و جدی بگیرد

۲- انتظارات خود را بیان کنید: در آغاز سال تحصیلی خواسته های خود را برای دانش

آموزان مطرح کنید، بیان این انتظارات یک چهارچوب و قالبی برای دانش آموزان ایجاد می کند تا بر اساس آن عمل کنند

۳- با تک تک دانش آموزان ارتباط برقرار کنید: برقراری رابطه با دانش آموز نه تنها باعث

ایجاد صمیمیت و همدلی می شود بلکه موجب رفع مشکلات آموزشی و اخلاقی می شود

۴- از وضع جسمی و روحی دانش آموزان خود آگاه شوید: برخی دانش آموزان ممکن است

ناراحتی جسمی یا روانی داشته باشند، لذا لازم است معلم از وجود این گونه ناراحتی ها آگاهی یافته و در صورت لزوم آنها را به پزشک مربوطه ارجاع دهد

۵- برای خود طرح درس روزانه و سالانه داشته باشید: داشتن طرح درس نه تنها باعث

تسلط معلم بر موضوع درسی می شود بلکه باعث احاطه ی بیشتر معلم بر کلاس درس می شود

۶- با روش های گوناگون تدریس آشنا شوید: استفاده از یک شیوه ی خاص تدریس مانند

سخنرانی دانش آموزان را به زودی کسل می کند، لذا معلم باید با شیوه های متفاوت تدریس آشنا شود و بر حسب مورد از هر یک از آنها استفاده کند

۷- با قاطعیت برخورد کنید: برخی دانش آموزان بنا به دلایلی رفتارهای ناشایست اخلاقی از خود نشان می دهند مانند لگد زدن به دیگری، دشنام گفتن و... در این گونه موارد نباید معلم بی تفاوت بماند بلکه باید قاطعانه مورد را دقیقاً بررسی کند

۸- خوش خلق و خوش رفتار باشید: اولین برخورد برای دانش آموزان بسیار مهم و مؤثر می باشد، لذا لازم است معلمان در آغاز سال تحصیلی از خود خوش برخوردی نشان دهند تا ذهنیت مثبتی در دانش آموزان ایجاد کنند

۹- انعطاف پذیر باشید: نباید معلمان خود را در چهارچوب یک برنامه ی کاری مشخص قرار بدهند، بنا به دلایلی مانند ایام تعطیلی مناسبت ها، برنامه های فرهنگی و... لازم می آید مواقعی که کارها مطابق انتظارات پیش نمی رود، معلمان خود را از آن قالب مشخص بیرون آورند

۱۰- سعی کنید به شیوه ی مستقیم یا غیر مستقیم از وضعیت خانواده ی (والدین) دانش آموز اطلاعاتی حاصل کنید: در صورتی که معلم از میزان تحصیلات، میزان درآمد، شغل و تعداد فرزندان والدین دانش آموز شناخت حاصل کند، از یک سو باعث ایجاد هم نوایی با دانش آموز و از سوی دیگر موجب پیشرفت تحصیلی دانش آموز می شود

۱۱- از آخرین اطلاعات و یافته ها در رشته ی تخصصی خود آگاهی یابید: تعهد و تخصص دو روی یک سکه اند. پیشرفت تکنولوژی علوم و فنون روز ایجاب می کند که معلمان از آخرین یافته ها در رشته ی تحصیلی خود آگاهی یابند. انتقال این اطلاعات به دانش آموزان موجب می شود که دانش آموزان، معلم را آگاه و با سواد شمرده و از کلاس درس وی لذت ببرند

۱۲- پاسخ سؤالی را که نمی دانید، نگویید: گاهی برخی دانش آموزان سؤالات درسی و یا حتی غیر درسی می پرسند، اگر معلم پاسخ سؤال مورد نظر را نداند، در این صورت با صراحت جواب «نه یا نمی دانم» گفتن بهتر از آن است که به دانش آموزان اطلاعات نادرست انتقال داده شود، از سوی دیگر این امر صداقت معلم را بیشتر نمایان می کند

۱۳- با شیوه ی مطالعه آشنا شوید: برخی دانش آموزان تنها از یک شیوه ی مطالعه استفاده می کنند و همین امر در دراز مدت ممکن است موجب کاهش انگیزه ی دانش آموز شود، لذا لازم است دانش آموزان به وسیله ی معلمان خود با روش های گوناگون مطالعه آشنا شوند. معلمان در این زمینه می توانند منابعی را برای دانش آموزان معرفی کنند

۱۴- با علاقه وارد کلاس شوید: با لبخند و گشاده رویی وارد کلاس شوید نه با ترش رویی. این امر باعث ایجاد علاقه در دانش آموزان شده و شور و شوق فراوانی برای شنیدن و مطالعه ایجاد می کند

۱۵- توجه دانش آموزان را به خود جلب کنید: با گفتن کلماتی مثل دقت کنید، این مطالب مهم است، زیر این سطر خط بکشید، این مطلب در زندگی شما کاربرد بیشتری دارد و... می توان توجه دانش آموزان را به درس و کلاس بیشتر متمرکز نمود

۱۶- شیوه ی کاری (تدریس) خود را ارزیابی کنید: هر معلمی لازم است از نقاط قوت و ضعف خود آگاهی یابد و روزانه شیوه ی تدریس خود را ارزیابی کند

۱۷- به دانش آموزان اجازه ی انتقاد سالم و پیشنهاد مفید را بدهید: هر گونه پیشرفت در سایه ی انتقاد سالم و پیشنهاد مفید حاصل می شود. لذا لازم است معلمان به دانش آموزان خود بگویند و از آنها بخواهند هر گونه انتقاد سالم و یا پیشنهاد مفیدی دارند مطرح کنند

۱۸- در صورت لزوم منابع جانبی برای دانش آموزان معرفی کنید: همان گونه که استفاده

از وسایل کمکی آموزشی به فهم بهتر مطالب درسی کمک مؤثری می کند، استفاده از

منابع جانبی نیز در برخی اوقات به درک بیشتر مفاهیم درسی کمک می کند

۱۹- رفتارهای متفاوت دانش آموزان را زیر نظر بگیرید: به گفته ی شهید رجایی، معلمی

شغل نیست، عشق و هنر است. لذا این عشق و هنر ایجاب می کند که هر معلمی برای نیل

به هدف غایی پاسخ مقتضی و مناسب به رفتارهای مختلف دانش آموزان بدهد .

۲۰- بر مشارکت گروهی دانش آموزان تأکید کنید: امروزه بیشتر از روش های فعال و نوین

تدریس استفاده می شود، استفاده از این شیوه ها ایجاب می کند که همه ی دانش آموزان

در فرآیند یاددهی - یادگیری مشارکت همه جانبه داشته باشند.

گردآورنده: گروه درسی چهارم ابتدایی استان